

სახალხო ფურცელი

საქართველო
საზოგადოებრივი განათლების
სახელმწიფო

საქართველო
საზოგადოებრივი განათლების
სახელმწიფო

გაზეთის № 31

დაბეჭადვის № 6

კვირა, 6 ივლისი 1914 წ.

ჯვარის მონასტერი
(იხ. დღ. „სახალხო ფურც.“)

ს. ფაშალიშვილის ლექსები

იღუმალი მუსიკა

სიმი კენესის, სიმი ჰფეთქავს
და ჰაერს სჭრის ხმათა ელვა,
სულს სიზმარი თვისკენ ჰზნექავს
გულსა სტოვებს მიწის ღელვა...

*

ვით რიერაუზე მზის ფოთოლი
ნისლის ტვერში ანათოლოლი—
ისე მარხვეს ხმათ გრიგალი
და შორს, სადღაც გადაყვეარ,—
მეც ისე ვთრთი, თითქოს მთვრალი
ელექტრონის ძაფზე ვწევარ...

*

იქ სხვა ღმერთი ჰსუფევს ტახტზე
და მზეც სხივებს სხვაფრივ ჰკვესავს;
იქ ზეფირიც ვარდის ტოტზე
სასიცოცხლო ნამსა სთესავს;
იქ ამური ჩემს ბაგეზე
სიყვარულის შარბათს ჰლესავს,—
იქ მღულარე ტყვიის ცრემლი
წამწამს ველარ დაამძიმებს,
იქ სიცოცხლის სინამდვილე
ერთხელ მაინც გამიღიმებს,—
მაშ ნუ შესწყვეტ უხილაო,
დაჰკარ სიმებს... დაჰკარ სიმებს!..

*

და, თუ მწუხრმა შეგიჩეროს
ეგ მუსიკა იღუმალი;
მაშინ ჩემთან მოიჭერი
ვით ფრთა მკვეთრი ელვა მალი
და პირ-ბასრი ისრის წვერი

დაჰკარ ჩემსა გულის ნებას;
რომ სიკვდილით გზა მოუჭრა
სინამდვილის მოგონებას!..

ალბომი

(ელ. ბ-ს.)

როცა ცხოვრების მწარე ნაღველმა
შეგახოს სათუთს სასტიკი ხელი
და ფერად ჟამთა ცვალებადობამ
მტვრად გარდაგიქმნას იმედი წრფელი;
როს გულის ტოლმა გველის ისარით
მკერდი დაგიჭრას, დაგიიაროს
და ეჭვის ცრემლმა შენს ნორჩ ღაწვებზე
აღმასის მძივად ჩამოიაროს,—

მომიგონებდე მაშინ შენს მგოსანს,
მამცნებდე ხოლმე შენს მწარე გრძნობას
და უკვდავ ლექსით გამოგიგზავნი
სულის სიწრფელეს და თანაგრძნობას...

ვასუხი

მე მჯერა შენი, რომ დროთ სივრცეზე
ეკალსა ვპოვებ ვარდის მძებნელი,
მჯერა, რომ იმედს ცრემლი გასტეხავს
და შევსა წიაღს შთავალ მზე-ბნელი;
მაგრამ არა მსურს, ცხოვრების ტლანქ ბედს
ქედ მოხრით უთხრა სიტყვა მონისა!..
მოეკლა ოცნება და თვითვე ვზიდო
ჩემდამივ ზიზღი ჩემს ფიქრთ წონისა,
ძიება სულის უკვდავებისა,
ჩემს ჭანჯვათ შორის დიდი შევბაა;
მტკიცე რწმენა და გზაზედ სიკვდილი
ხომ ნახევარი გამარჯვებაა?!..

აქ. სსრ კ. მარქსის
სახ. სახ. რესპუბ.
ბ. ლიბოთა

ლამის პეკელა

ოთახში თათლის სანთლისა შუქი
 ყვითელ სინათლეს მიმოაფრქვედა,
 ღია ფანჯრიდან სიო მსუბუქი
 სუროს ფერ ფარდას ოდნავ არხევდა.
 მკერდს მივისვენე და გაშმაგებოთ
 მინდოდა ტუჩზე დაგწაფებოდი,
 არც კი მეგონა ნიშნის მოგებით,
 თუ კი ხელიდან გამისხლტებოდი.
 რალაც ფრთხილი... შენ ელდა გეცა.
 შემოფარფატდა ღამის პეკელა.
 ფრთა გაისწორა, ფრთა აიკეცა
 ნოხის ნაოჭზე აცოცდა ნელა.
 — „ეს რა ამოდის ჩვენ სავარძელზე?“
 სთქვი, თანაც ხელი შემახე ხელზე.
 და მეც გატყობდი ჩუმის ცახცახით,
 არ მაშორებდი ლურჯ თვალებს სახით.
 ღმერთო ეკ რაა? ღამის პეკელა?
 გაგიგონია მერე ამ ხელა?
 უყურე, ჩემო, ვილაც ტარტაროხს,
 ალბად მე და შენ უნდა გაგვყაროს.
 აქედ მოცოცავს...“

ელდა ნაკრავი

ყელს შემომეჭვდე ჩუმის ქვითინით,
 და ჩემს გულმკერდში რა ჩაპრავ თავი,
 შემომეხვიე ბავშვურ ტიტინით.
 სანთელი ჩაჭკრა... უკანასკნელად
 ყვითელი ცრემლი ჩამოაფრქვია,
 ფარდა ატოკდა შეუმჩნეველად
 ღამემ ორივე ბნელში გაგვხვია.

კ. აბაშიანი

კომისია სპეციალისტებისა, რომელმაც 22 ივნისს ჯვარის მონასტერი დაათვალიერა. (იხ. დღ. „სახალხ. ფურც.“) პირველ რიგში სხედან: შუაში საქ. საისტ. საეთნოგრაფიო საზოგ. თავმჯდომარე ე. თაიყაი-შვილი, მისგან მარცხნივ მხატვ. გრინიევსკი და საზ. საბჭოს წევრი დ. კარიჭაშვილი, მარჯვნივ: ფოტ. ერმაკოვი და საზ. წევ. ს. გორგაძე, ქვემოდ. მოქანდაკე კეპინოვი, მეორე რიგში სხედან: ხუროთ-მოძ. ს. კლდიაშვილი, მოქ. ი. ნიკოლაძე, დ. რესნენკო, ხუროთ-მოძ. ტერ-მიქელაძე, სარქისიანი, მადათოვი და კალგინი.

უამსა მწუხრისას, ოდეს ცა ბნელი
 სევდით აღსავე დასკერის არეს,
 მიწას, სიცოცხლის საფლავად ქცეულს,
 გლოვისა ნიშნად ცრემლს აფრქვევს ცხარეს,
 როს ღამის სიო კვნესის, ქვითინებს,
 ფრთებ დანამული, ობოლი, მწირა,
 და უზიარებს სევდას ბუნებას,
 მაშინ მეც ვკვნესი, მაშინ მეც ვსტირი.

უამსა დალისას, როს მკერდ მწვანე ტყეს
 დილის ნიავი ელამუნება,
 არეს მხიარულს მზე დაჭკათქათებს,
 ხარობს მიდამო, ხარობს ბუნება,—
 ოდეს ზღვის მკერდზე მთრთოლვარე ტალღებს
 ეთამაშება სხივთა ნამქერი,
 ოდეს ტოროლა მღერის შვების ხმით,
 მაშინ მეც ვხარობ, მაშინ მეც ვმღერი.

ი. ვადაჭკორია.

დ ე ღ ა

ზღაპარი მაქსიმ გორკისა.

ვაქებდეთ დედას—მხოლოდ იგია მძლევა-მძლე, მძლევი თვით
 ქვეყნიერების მპყრობელთა.

აქ არის ბაასი ფოლადზე უმაგრეს მეფეზე, დაკოდილ ვეფხვზე,
 კოჭლ თემურ-ლენგზე, მრავალ სახელმწიფოების ბედნიერ მპყრობელ-
 ზე, რომელიც დამხოვას უქადიდა მთელს ქვეყნიერებას.

ორმოცდა ათ წელს ვიღოდა იგი დედამიწაზე, მისი მძიმე ნა-
 ბიჯი ანადგურებდა ქვეყნებს, სრესდა ქალაქებს, როგორც სპილოს
 ფეხი ჭიანჭველების ხერხელს. წითელი მდინარის ტოტები მიმდინა-
 რებოდა მისი გზებიდან ყოველ მხარეს. იგი აშენებდა მაღალ კომ-
 კებს დამონებულ ხალხთა ძვლებიდან, იგი მუსრავდა სიცოცხლეს და
 საომრად იწვევდა სიკვდილს. იგი შურს იძიებდა სიკვდილზე სურდა
 წაერთმია მისთვის საზრდო—ცოცხალი ადამიანი—რომ მას შიმში-
 ლით და სიბრაზით ამოხდენოდა სული. ეომებოდა სიკვდილს, რად-
 განაც მან მოსტაცა საყვარელი შვილი ჯიგანგირი.

მას შემდეგ, რაც თემურმა ჯიგანგირი დაჭარბა და შავებში
 ჩაცმულმა და თავზე ნაცარ წაყრილმა სამარყანდის ხალხმა მოწიწე-
 ბით მიიღო იგი ურჯულო ჯეტონელთა ბრძოლიდან გამარჯვებით
 დაბრუნებული, სწორედ იმ დღიდან—იმ წუთამდე—სანამ არ შეხვდა

შრომის ფიქრი

იგი სიკვდილს ათრათის ველზე, სადაც სიკვდილმა საბოლოოდ სძლია
 თემურ-ლენგს—მთელი ოცდა ათი წელიწადი თემურს არც ერთხელ
 არ გაუღიმიო. ისე სცხოვრობდა იგი ტუჩებ შეკრული, ამაყი, წარბ
 შეუხრული, გულქვა, რომელმაც არ იცოდა თუ რა იყო სიბრალულის
 გრძობა—მთელი ოცდა ათი წელიწადი!..

ვაქებდეთ დედას ერთად-ერთ ძალას, რომლის წინაშე მორ-
 ჩილებით თავს იხრის თვით სიკვდილიც.

აქ იქნება ნაამბობი ამბავი დედისა, რომლის წინაშე თავი მო-
 იხარა თვით მრისხანე, რკინის თემურმა, ადამიანთა სისხლით დედა-
 მიწის წითლად შემღებმა.

ვასო აბაშიძე მეუღლით — (მ. საფაროვ-აბაშიძისა) სურათი გადაღებულია 1879. წ.

ერთ დროს თემური კანიგულას ლამაზ ველზე დაბანაკებული ლხინს მისცემოდა. საამურ ველს თავს დაჰყურებდნენ ვარდის ღრუბლები. ამ არე მარეს სამარკანდის მგოსნები „სიყვარლის ყვავილს“ ეძახდნენ.

ირველივე ველზე ხუთმეტი ათასი კარავი გაშლილიყო. აბრეშუმის ბაარალები ცოცხალ ყვავილების მსგავსად ჰაერში ფრიალებდნენ. შუაში მოთავსებულ იყო თემურ-ლენგის კარავი, როგორც მეფე — ყვავილი თაიგულის წვერში. ოთხივე კუთხივ ას-ასი ნაბიჯი ჰქონდა სიგრძე-სიგანე. კედლებს უპარებდა თორმეტი ოქროს სვეტი, თავს ედგა მტრედისფერა გუმბაათი. კარავი ხუთასი წითელი თასმით მიმარებელი იყო დედამიწაზე რომ იგი ცაში არ ამართულიყო. ოთხივე-კუთხივ არწივი ეკიდა, მებუთე კი შუაგულში ამალგებულ ადგილის თავზე — ეს არას ტახტი უქლეველთა მძღვე, მეფეთა მეფის, თემურ-ლენგისა!..

მას აცვია ცისფერი ხავერდის წამოსასხამი. შექელარავებულ თავზე ხურავს თეთრი ქუდი ძვირფასი მძივებით მოჭედილი, ხოლო, ქუდის ცაზე, კამარა შეკრულ გვირგვინზე მოციმციმებს ძვირფასი წითელი მარგალიტის მძივი, რომელიც სისხლის წვეთის ელვარების მსგავსად გადაჰყურებს ყოველ კუთხივ მთელს არე-მარეს.

თემურის სახე, როგორც ბრტყელი დანის პირი, დაქანებულია სისხლის წვეთებისაგან, რომელშიაც იგი იფლებოდა ათასჯერ. მისი თვალები პაწიაა და ვიწრო, მაგრამ ხედავენ ყველაფერს და მათი ელვარება წააგავს ცივ ცერამიტიის ბრტყეილს, არაბთა საყვარელ ქვას, რომელსაც იგინი მარგალებს უწოდებენ და მათას აზრით დახუთულ ავადმყოფებს არჩენს. მეფის ყურებს ამშვენებს ცვილონის ძვირფასი ქვებით შემკული საყურეები.

მიწაზე დაფენილ ხალხივზე, რომელთა მსგავსი ახლადარ მოეპოება — იდგა სამასი ოქროს ჩაფი ღვინით სავსე და ყველაფერი რაც-კი საჭიროა იყო მეფეთა-მეფას ნადიმისათვის. თემურს ზურგს უკან სხედან მეშუსიკენი. მის გვერდით არვინ. ხოლო მეფის ფეხრთა წინაშე ჩამწყრივებულან მისი მახლობელნი, მეფენი და წარჩინებულნი თავადნი, მხედართ მთავარნი და თემურ-ლენგის ყველაზე მახლობელი სამარკანდის მგოსანი კერმანი, ის მგოსანი რომელმაც ერთხელ ქვეყნიერების შემშუსვრელის კითხვაზე:

— კერმანი! როდენ სასყიდელს გაიმეტებდი ჩემში, მე რომ გასასყიდი ვყოფილიყავ?

მგოსანმა, სიკვდილისა და საშინელების მთესველს ასე უპასუხა:

— ოცდა ხუთ ესკერს!

— ეს ხომ მარტო ჩემი ქაპრის საღირალია! — წამოიძახა განცვიფრებულმა თემურმა.

— მეც მხოლოდ მარტო ქაპარზე და ვფიქრობ, — უპასუხა კერმანიმ. — დიად, მხოლოდ ქაპარზე, რადგანაც თითონ შენ ცალ ფარადაც არ ღირხარ!..

აი როგორ ელაპარაკებოდა მგოსანი კერმანი მეფეთა მეფეს, ბოროტებისა და გულჭეაობის გამომხატველს ადამიანს, და იყოს ჩვენთვის დიდება მგოსნისა, სამართლიანობის მეგობრისა მუდამ უძლიერესი და უმეტესი თემურ-ლენგის ძლიერებისა!

ვადიდებდეთ მგოსნებს, რომელთათვისაც არსებობს მხოლოდ ერთი ღმერთი — ლამაზად თქმული უშიშარი სიტყვა სიმართლისა, აი ვინ არის ღმერთი მათთვის მუდამ!

და აი, ამ დროს, ქეიფსა და ლხინში, საამურ დროს ტარებაში, საამაყო მოგონება ბაასში გა არჯვებულ ბრძოლებზე, მუსიკის ხმა-ურობაში და ხალხის ყრიაშულში, მეფის კარავთან, სადაც დახტოდნენ მრავალნი ათასთრად აჭრელებულნი მასხარანი, ჭიდაობდნენ გამოჩენილნი ფალავანნი, იკლავებოდნენ ჯამბაზენი, იწვრთნებოდნენ მეომარნი ადამიანთა ხოცვა-ჟლეტაში და იყო წარმოდგენა წითლად და მწვანედ შეღებილ სპილოების დახმარებით — ამ მხიარულების წუთებში, როდესაც თემურლენგის შიშით და ღვინით დამთვრალი ხალხი ერთმანეთში ირეოდა, სწორედ ამ საერთო არეულობაში, როგორც ელვა შავ ღრუბლებში, ბაიაზეთის ხონტქრის დამპყრობელს მოესმა ქლის ყვირილი, მრისხანე წივილი მედიდური არწივისა, ხმა ოდესღაც ნაცნობი და მონათესავე.

მან ბრძანა გაეგზოთ, ვინ გაჰკიოდა იქ ხმითა მწუხარებითა, და მას მოახსენეს რომ გამოჩნდა ვიღაც დედაკაცი, იგი მთლად მტვერშია გახვეული და დაკონკილ ტანისამოსში, წააგავს სულელს, არაბულ ენაზე ლაპარაკობს და მოითხოვს — დიად, ხა, ხა, მოითხოვს! — აჩვენონ იგი, მეფეთა-მეფე მბრძანებელი მთელი ქვეყნიერების სამი მეოთხედისა!..

— მოიყვანეთ აქ — ბრძანა თემურმა. და აგერ მის წინა სდგას დედაკაცი — ფეხტიტველი, დაკონკილ და მზის შუქზე ფერწასულ ტანისამოსით, გაწეწილი შავი თმა უფარავს ტიტველ გულმკერდს. სახე აქვს ვაპრიალებული, თვალები ბრძანების შუქით გაბრწყინებული და მზეზე დამწვარი შავი მკლავები, რომელიც კოჭლ თემურ-ლენგისკენ გაეწვალნა არა კანკალებდნენ.

— შენ დაამარცხე ხონტქარი ბაიაზეთისა? — იკითხა მან.

— დიად, მე. მე ვსძლიე აგრედვე ბევრს სხვებსაც და ჯერ კიდევ არ დავქანტულვარ გამარჯვებით. შენ-კი რას იტყვი დედაკაცო?

— ყური დამიგდე! სიტყვა მან. — რაც უნდა მოიმოქმედო, შენ — მხოლოდ კაცი ხარ, მე-კი — დედა! შენ ემსახურები სიკვდილს, მე — სიცოცხლეს. შენ დამნაშავე ხარ ჩემს წინაშე და აი მოვედი მოვითხოვო რომ გამოიყიდო შენი დანაშაული. მე მითხრეს რომ შენი დევიზია „ძალა-სამართლიანობისა“ — მე ეს არ მჯერა, მაგრამ ჩემს წინაშე-კი უნდა იყო სამართლიანი, რადგანაც მე — დედა ვარ!

მეფეს საკმაო სიბრძნე ჰქონდა რომ მიმხედარიყო თუ თავხედ სიტყვებში როდენი ძლიერება იმალებოდა — და სიტყვა:

მსახიობები: შ. დადიანი, დ. აწყურელი, ვ. არაბიძე და ვ. ბალანჩივაძე.

